

Оксана МАЗУРЕНОК

кандидат економічних наук, директор,
ТНВК ШМЛ №15 ім. Лесі Українки
roxana87@ukr.net

СИСТЕМНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРУ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: ВЗАЄМОДІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

Протягом останніх років у галузі освіти спостерігаються значні динамічні зміни в її розвитку. Незаперечною є потреба у своєчасному впровадженні нових освітніх проєктів для ефективного її функціонування.

У сучасних умовах трансформації середньої освіти в Україні важливим є створення освітніх кластерів, які поєднують школи, гімназії, ліцеї, заклади вищої освіти, наукові інституції (зокрема МАН України) та соціальних партнерів для підвищення якості профільної підготовки старшокласників. Нинішня система освіти вимагає інтеграції теоретичної підготовки, практичних навичок та партнерства з науковими та іншими установами.

На сьогоднішній день під освітнім кластером ми розуміємо сукупність освітніх установ і партнерів (школи, гімназії, ліцеї, університети, наукові інститути, підприємства, громадські організації), які координовано працюють для формування профільних компетентностей учнів, забезпечення практик, ресурсної підтримки та плавного переходу від середньої до вищої освіти і праці.

Концептуальні засади реформи профільної середньої освіти, затверджені МОН України, передбачають організацію профілів всередині кластерів (наприклад, STEM, мовно-літературний, суспільно-гуманітарний), доступ до профілів із різних кластерів і тісну взаємодію зі стейкхолдерами для забезпечення практичної спрямованості навчання [1].

МОН України наголошує на доступності профілів з різних кластерів для кожного учня та на необхідності міждисциплінарних зв'язків – саме такі поєднання забезпечують гнучкість і конкурентоспроможність випускника [2].

Нами розроблено механізм взаємодії ліцею з партнерами кластеру, що включає наступні елементи:

1. Гімназії регіону:

- Обмін ресурсами (лабораторії, бібліотеки), спільні профільні заходи (олімпіади, наукові конференції, майстер-класи тощо).
- Мережеві програми передпрофільної підготовки (для 8–9 кл.), що готують учнів до вибору профілю у старшій школі. Такий підхід дозволяє створити «вертикалі» підготовки від гімназії до профільного класу (приклади успішної співпраці шкіл з вищими/партнерами у публікаціях і звітах місцевих ліцеїв).

2. Вищі навчальні заклади:

- Договірні програми співпраці: лекції, спільні лабораторні практикуми, доступ до університетської бази (лабораторій, клінік), співкерівництво наукових проєктів учнів.

- Модель плавного переходу до вищої освіти: ранній вступ на підставі досягнень, спільні курси, програми дуальної підготовки.

3. МАН України (Всеукраїнська мережа наукової діяльності школярів):

- МАН України пропонує методичну підтримку, наукові простори, конкурси та платформи для дослідницької діяльності школярів; співпраця з МАН України підвищує науковий рівень ліцеїстів і дає доступ до наукового супроводу [3].

- Практичні форми: спільні конференції, наукові гуртки під керівництвом науковців університетів, участь в обласних та всеукраїнських етапах МАН України.

4. Місцеві підприємства, установи, громадські організації:

- Клініки та лікарні – клінічна практика для медпрофілю; юридичні компанії та громадські організації – стажування для правового профілю; культурні центри, туристичні агенції - практики для філологів.

- Громадські організації – проєкти з медичної просвіти, правової освіти; мовні табори та інше.

Виходячи із вищенаведених даних, ми розробили практичну покрокову модель впровадження, яка включає такі етапи, а саме:

Етап 1 – Діагностика та планування

- Аналіз ресурсів ліцею (кадри, лабораторії, IT-інфраструктура).
- Укладення меморандумів про співпрацю з університетами, МАН України, місцевими організаціями та культурними центрами.
- Розробка профільних маршрутів та освітніх програм з урахуванням Типових програм МОН.

Етап 2 – Пілотування профілів

- Запуск профільних класів з адаптованими навчальними планами та міждисциплінарними модулями.
- Організація спільних лабораторій/майстерень з університетом; проведення наукових гуртків МАН.

Етап 3 – Масштабування та моніторинг

- Впровадження дуальної освіти для старшокласників (практика в партнера + навчання в ліцеї).
- Регулярна оцінка результатів (успішність вступу випускників, участь у наукових конференціях, працевлаштування/стажування).

У результаті ефективного запровадження освітнього кластеру ми передбачаємо:

- Підвищення результатів зовнішнього оцінювання з профільних предметів.
- Зростання кількості учасників і призерів МАН України, предметних олімпіад, конкурсів.

- Кількість укладених договорів/меморандумів із вишами та різними організаціями; кількість годин практики у партнерів.
- Вищий відсоток випускників, що вступають на профільні спеціальності у вишах або працевлаштовуються за фахом.
- Зростання кількісних та якісних показників реалізованих програм та угод.
- Підвищення попиту серед випускників 9-х класів на вступ у профільні ліцеї.
- Покращення співпраці із партнерськими установами, які надають супутні послуги, які сприяють розвитку ліцею.

Висновок. Впровадження освітнього кластеру на базі конкретного ліцею є важливим та стратегічно обґрунтованим кроком, який дозволяє поєднати теоретичну підготовку з практичними навичками, підвищити якість освіти та підготувати учнів до реалій сучасної освіти. Такий підхід сприяє розвитку творчої та відповідальної особистості, здатної ефективно діяти в професійному середовищі. Вважаємо, що саме освітні кластери дадуть змогу розширити діапазон вибору учнями їх подальшої спрямованості та спонукатиме їх до активної участі у розвитку конкретного закладу, що слугуватиме запорукою академічної доброчесності в закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-profilnoi-serednoi-osvity-akademichni-litsej>.
2. Реформа профільної освіти (офіційний документ МОН, 2024). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/04/08/reforma-profilnoyi-osvity-06-11-2024.pdf>
3. Матеріали та можливості співпраці МАН України (партнерська підтримка). URL: <https://man.gov.ua/about/news/partnersska-pidtrimka-ta-spivprasya>.